

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

„Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap: a vidéki területekbe beruházó Európa”

A Verpeléti Vár-hegy (HUBN20043) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület Natura 2000 fenntartási terve

**Eger
2014**

Ügyfél:
Bükk Nemzeti Park Igazgatóság
(Eger)

Partner:
Bioaqua Pro Kft.
(Debrecen)

Felelős tervező:
Schmotzer András
Magos Gábor

Közreműködő szakértők:
Dr. Kiss Béla
Kalmár Zsuzsanna
Korompai Tamás
Mező Hedvig
Pozsonyi András
Urbán László

Térképeket készítette:
StrateGIS Kft.
(Debrecen)

Fotókat készítette:
Magos Gábor
Schmotzer András

Tartalomjegyzék

1.A terület azonosító adatai.....	1
1.1.Név.....	1
1.2.Azonosító kód.....	1
1.3.Kiterjedés.....	1
1.4.A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	1
1.4.1. Jelölő élőhelyek.....	1
1.4.2. Jelölő fajok.....	1
1.5.Érintett települések.....	1
1.6.Egyéb védettségi kategóriák.....	1
1.7.Tervezési és egyéb előírások.....	2
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv.....	2
1.7.2. Településrendezési eszközök.....	2
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek.....	2
1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek.....	2
1.7.5. Halgazdálkodási tervek.....	2
1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv.....	3
1.7.7. Egyéb tervek.....	3
2.Veszélyeztető tényezők.....	3
3.Kezelési feladatok meghatározása.....	4
3.1.Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	4
3.1.1. Fő célkitűzések.....	5
3.1.2. További célok.....	5
3.2. Kezelési javaslatok.....	5
3.2.1. Élőhelyek kezelése.....	6
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés.....	12
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések.....	12
3.2.4. Kutatás, monitorozás.....	12
3.2.5. Mellékletek.....	14
3.3.A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	15
3.3.1. Agrártámogatások.....	15
3.3.2. Pályázatok.....	16
3.3.3. Egyéb.....	17
3.4.A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	17
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök.....	17
3.4.2. A kommunikáció címzettjei.....	18
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	18
4.Térképek.....	18
5.Fotódokumentáció.....	29

Bevezetés

A Natura 2000 területek az európai, közösségi jelentőségű ritka és veszélyeztetett fajok, illetve élőhelyeik hálózata. Kijelölésük célja a fajok és élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fejlesztése, illetve – szükség esetén – helyreállítása. A védelem céljait az Európai Unió két irányelvben határozta meg, amelyekben egyben kötelezi a tagországokat a Natura 2000 hálózat lehatárolására. Hazánk 2004-es csatlakozásakor a Natura 2000 területek már kijelölésre kerültek, mely kismértékben bővült 2008-ban, 2011-ben és 2012-ben. Hazánkban összesen 525 Natura 2000 területet jelöltek ki közel 2 millió hektár kiterjedésben. Ezzel hazánk a pannon biogeográfiai régió tagjaként jelentős mértékben járul hozzá Európa természeti értékeinek közösségi megőrzéséhez.

A hazai Natura 2000 területek kijelölését és az erre vonatkozó szabályokat a 275/2004.(X.8.) Kormányrendelet határozza meg, a területek helyrajzi szám szintű kihirdetése pedig a 14/2010. (V.11.) KvVM rendeletben történt meg.

Az irányelvek céljainak teljesítése érdekében a tagállamok a Natura 2000 területekre fenntartási terveket készíthetnek. Ezekben többek között rögzítik a természetvédelmi célkitűzéseket és a területhasználókkal együtt kialakított kezelési előírásokat javaslatok formájában. Ezek alapját képezhetik az egyes területeken igényelhető agrár-környezetgazdálkodási kifizetéseknek, amelyek az aktuális agrár-környezetgazdálkodási jogszabályokban jelennek meg. A fenntartási terv jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg. Más jogszabályban foglalt ágazati tervekhez (pl. körzeti erdőtervezés, vízgazdálkodási tervek) képest kötelezettségeket nem írhat elő, ugyanakkor nagyban segítheti a Natura 2000 területeken folytatott gazdálkodás – Natura 2000 kívánalmainak – értelmezését, alkalmazását mind a gazdálkodók (földtulajdonosok), mind pedig a kezelők, hatóságok irányába. Ezáltal inkább stratégiai dokumentációnak tekinthető, mely a területek kezelőit, tulajdonosait, valamint az érintett hatóságokat tájékoztatja a természetvédelmi irányelvekről.

Jelen Natura 2000 fenntartási terv a Darányi Ignác Terv keretében, az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 területek fenntartási terveinek készítéséhez nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 43/2012. (V. 23.) VM rendelet alapján készült.

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

„Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap: a vidéki területekbe beruházó Európa”

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1.Név

Tervezési terület neve és típusa	Verpeléti Vár-hegy kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
----------------------------------	---

1.2.Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUBN20043
--------------------------------	-----------

1.3.Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	8,39 ha
--------------------------------	---------

1.4.A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 6240* – Szubpannon sztyeppék

1.4.2. Jelölő fajok

- piros kígyószisz (*Echium russicum*)
- leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*)
- Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*)
- sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)

(*-val jelölve a kiemelt jelentőségű közösségi élőhely)

1.5.Érintett települések

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészetekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti. térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi szám számokra is kiterjed.

Település	Megye	Érintett terület (ha)	Település területének érintettsége (%)
Tarnaszentmária	Heves	8,39	7,76

1.6.Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés	Védetté nyilvánító jogszabály száma
Helyi jelen-	9/3/TT/1975.	Verpeléti Vár-hegy	1,1 ha	

Típus	Kód	Név	Kiterjedés	Védetté nyilvánító jogszabály száma
tősségű természetvédelmi terület				
országos ökológiai hálózat	-	magterület	8,39 ha (100% magterület)	2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A helyi jelentőségű védett területre eddig nem készült természetvédelmi kezelési terv. A Verpeléti Vár-hegy helyi jelentőségű védett területté nyilvánítása 1975-ben történt. Feltehetőleg 1990 után a dereguláció (azaz a védettséget kimondó önkormányzati határozat kihirdetése) nem történt meg. A helyi jelentőségű védett természeti területek országos nyilvántartását a természetvédelemért felelős tárca vezeti, a tervezési terület, mint helyi védett terület szerepel a Védett Területek Törzskönyvében. (Forrás: <http://www.termeszetvedelem.hu/helyi-jelentosegu-vedett-termeszeti-teruletek>).

1.7.2. Településrendezési eszközök

- 2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről
- Megyei területrendezési tervek:
  - A Heves Megyei Önkormányzat Közgyűlésének 12/2005 (IV.29.) számú rendelete Heves Megye Területrendezési Tervéről (http://www.hevesmegye.hu/files/rendeletek/a_202-207_oldal.pdf)
  - 10/2010. (V.07.) HMÖ rendelet Heves Megye Területrendezési Tervéről szóló 12/2005. (IV.29.) HMÖ rendelet módosításáról
- Településrendezési tervek:
  - 2/2005. (II.16.) önk. rendelet a helyi építési szabályzatról
  - 4/2005. (II.16.) önk. határozat a településszerkezeti tervről
  - 37/2004. (X.20.) önk. határozat a településfejlesztési koncepcióról

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

A tervezési terület az Heves Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóság illetékességi területén található, a Verpeléti erdőtervezési körzetbe tartozik. A tervezési területen nincs üzemtervezett erdőterület, így a körzeti erdőterv sem vonatkozik rá.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

A terület a Északi-középhegységi nagyvadas vadgazdálkodási táj Mátra-bükk-csereháti vadgazdálkodási körzetébe tartozik (II./2.), az érintett vadgazdálkodási egység száma: 702010 – Verpeléti vadásztársaság. A vadgazdálkodási üzemterv határozatszám: 19.4/V-401/2007. Hatályos: 2007. 03. 01. – 2017. 02. 28. között.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

A tervezési területen nincs nyilvántartott halgazdálkodási vízterület.

1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

A tervezési terület a 2-11.. azonosítóval rendelkező „Tarna” egységhez tartozik (Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, 2009. május): http://vizeink.hu/files/konza_2-11_vegl_jh.pdf.

1.7.7. Egyéb tervek

Egyéb a tervezési területtel kapcsolatos fejlesztési tervek nem ismertek.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A02	Művelési mód változása	H	35	Sztyepprétek (6240), piros kígyószisz (<i>Echium russicum</i>), leánykőkörcsin (<i>Pulsatilla grandis</i>), Janka-tarsóka (<i>Thlaspi jankae</i>) A művelés felhagyásával bizonyos foltok szukcessziója elérte a beerdősülést. Ezek ugyanakkor gyepterületeken/legelőn (művelési ág szerint) találhatóak, és a jövőben a terület erdőtervezésére adhat okot, ezáltal a cserjések és gyepek, mint a jelölő fajok (Janka-tarsóka, piros kígyószisz, leánykőkörcsin) élőhelyének rekonstrukciója megghiúsulhat.
K02.01	Fajösszetétel változás, szukcesszió	H	70	Sztyepprétek (6240), piros kígyószisz (<i>Echium russicum</i>), leánykőkörcsin (<i>Pulsatilla grandis</i>), Janka-tarsóka (<i>Thlaspi jankae</i>) A fenntartó kezelések hiányában, a jelölő gyepek cserjésedésével, a cserjések erdősülésével épp a jelölő növényfajok állományai a leginkább veszélyeztetettek. A jövőben beavatkozás nélkül várható a sztyepprétek állományainak további csökkenése, a fajkombináció elszegényedése.
I01	Idegenhonos inváziós fajok jelenléte	M	1	Sztyepprétek (6240) A területen jelenlévő akác további térnyerése, illetve a tervezési területen még kívül előforduló selyemkóró további térnyerése veszélyes az összes élőhelytípusban (általános leromlás, specialista fajok visszaszorulása). A sztyeppcserjéseknél a tervezési területen egy foltban előforduló hóbagyó utal a leromlásra.
F04	Növénygyűjtés	M	60	piros kígyószisz (<i>Echium russicum</i>), leánykőkörcsin (<i>Pulsatilla grandis</i>)

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
				A dekoratív, esetleg gyógynövényként is használt fajok letépése, főleg virágzási időszakban meghiúsítja az adott növényegyed generatív szaporodását.
G01.03	Motoros járművel végzett tevékenység	L	2	Sztyepprétek (6240) Főként a napjainkig is közkedvelt terpmotorozás veszélyeztetheti a sekélyebb talajú, illetve fajgazdag élőhelyfoltokat. A nyílt növénymentes foltokon elsősorban gyomfajok jelennek meg, mely az élőhely leromlásához vezethet.
	Potenciálisan jelentkező veszélyeztető tényezők			
J01.01	Leégés	M	60	Sztyepprétek (6240) A szárazodó, melegedő klímában a gondatlan emberi magatartás kapcsán az egyik fő jövőbeni veszélyeztető tényezőnek ítéljük a tüzeket (a leégés évében a jelölő növényfajok virágzása / termésérlelése elmaradhat; a sárga gyapjasszövő fejlődése a tápnövényben sérül)
A10.01	sövény, bozót, cserje eltávolítása	L	10	Sárga gyapjasszövő A cserjések nem a faj életciklusához igazodó eltávolítása, kiirtása komoly veszélyeket hordoz. Maga a cserjeirtás a sztyepprétek rekonstrukciójának fontos eleme.
A07	biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	L	10	Sárga gyapjasszövő Potenciális veszélyeztető tényezőnek számít a szomszédos szántóterületeken végbemenő vegyszerhasználat, mely során átsodródhatnak a vegyszerek a Natura 2000 területre is.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Kiemelt fontosságú cél a következő fajok / élőhelyek kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása / helyreállítása:

- szubpannon sztyeppék (*6240)
- piros kígyószisz (*Echium russicum*)
- leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*)
- Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*)
- sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)

A Natura 2000 terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló fajok és élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (Standard Data Form, SDF) találhatóak.

3.1.1. Fő célkitűzések

- A területen található sztyepp vegetációs mozaikok, valamint a hozzájuk köthető növény- és állatvilág kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása / fejlesztése, különös tekintettel a piros kígyószisz (*Echium russicum*), a leánykőköröcsin (*Pulsatilla grandis*), a Janka tarsóka (*Thlaspi jankae*) és a sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) állományaira;
- A területen található sztyepp vegetációs mozaikok (sztyepprétek /6240/ ill. sztyeppcserjések /40A0/) fenntartása érdekében a növekvő cserjéseket – vegetációs időn túl végzett – bozótirtással kell részlegesen visszaszorítani.

3.1.2. További célok

- A sztyepprétek (6240) jelenlegi állapotának javítása csapadékosabb években a keletkező fűavar eltávolításával, azok területi arányuk növelése a terjeszkedő töviskés cserjések állományainak csökkentésével. Az élőhely kedvező természetvédelmi helyzetének fenntartása, javítása azért is kiemelkedő, mert ez az élőhelytípus adja a jelölő növényfajok, így a Jankatarsóka (*Thlaspi jankae*), leánykőköröcsin (*Pulsatilla grandis*) és a piros kígyószisz (*Echium russicum*) fő elterjedési területét a tervezési területen.
- A sztyeppcserjések (40A0) kis kiterjedésű állományainak megóvása a terjeszkedő töviskés cserjések területének csökkentésével. Állomány foltjai a sztyepprétek kezelésekor kíméletben kell részesülniük.
- Mindkét élőhely védelme érdekében a tervezési területen már jelenlévő akác (*Robinia pseudo-acacia*) és a terület mentén megjelent selyemkóró (*Asclepias syriaca*) esetében a további terjeszkedést meg kell állítani, jelenlegi állományukat lehetőség szerint mechanikus úton (rendszeres sarjleverés, kaszálás) vissza kell szorítani.
- A gyeppkezelés során a jelölő növényfajok állományait kíméletesen kell kezelni (pl. magszórás utáni kaszálás).
- A töviskés cserjések visszaszorítása során kíméleti területeket, cserjés fiatalosokat, cserjés-gyeppmozaikokat kell délies kitettségekben meghagyni, létrehozni a sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) állományainak megőrzése érdekében.
- A beerdősülő területeken a természetközeli, Natura 2000 feltételeknek is megfelelő erdőgazdálkodás alapjainak a megteremtése.

3.2. Kezelési javaslatok

A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések egységesebb átláthatósága érdekében ún. kezelési egységeket (KE) állapítottunk meg, melyeket hasonló jellegű élőhelyfoltok alkotnak. A kezelési egységek lehatárolása nem feltétlenül követi az ingatlanvilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat ettől jelentősen eltérhet.

A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, tartalmaznak jelölő és nem jelölő élőhelytípusokat egyaránt. Mivel a tervezési terület igen mozaikos, így a kezelési egységekbe tartoznak olyan kisebb kiterjedésű élőhelyek is, melyeket a nagyobb egység részeként kell értelmezni (pl. mocsárréten található fűzbokros részek, sztyepprétek cserjésedő foltjai, stb.).

A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyek a jelölő élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javasolunk, illetve az élőhelyfejlesztési, kutatás – monitorozási feladatokra, lehetőségekre is kitérünk.

A kezelési javaslatoknál élesen el kell választani a fenntartó gazdálkodáshoz köthető, fenntartási javaslatokat, illetve a fejlesztési (pl. élőhelyfejlesztési) feladatokat. Szintén fontos a jogszabályokban nevesített kötelezően betartandó előírások és a támogatási rendszerbe illeszthető önkéntesen vállalható előírás-javaslatok elkülönítése. A fenntartó kezeléseknél már jogszabályokkal meghatározott érvényes szabályozási rendszerek is működnek (pl. a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet).

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában **kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.**”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a jövőben kívánatos gazdálkodásra. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási rendeleteken keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A kezelési egységek és a hozzájuk rendelt kezelési javaslatok meghatározásánál tekintetbe vettük a jelölő értékek megőrzését szolgáló egyéb területrészeket és szempontokat is (pl. a fajok élőhelyével szomszédos, csatlakozó területrészeket, az egyes állományok közti összeköttetést biztosító folyosókat, közösségi jelentőségű faj számára alkalmas élőhelyek védelmét, fejlesztési lehetőségét, az élőhelyek esetében a potenciálisan jelölő élőhellyé alakítható fejlesztési területeket).

A kezelési egységek elhelyezkedését a 3.2.5. pontnál szereplő térképmelléklet mutatja.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

Gazdálkodáshoz nem köthető, általános javaslatok:

A tervezési terület belterületbe nem vonható, azon lakó, üdülő vagy iparterület nem jelölhető ki (kivéve az állattartás kiszolgáló infrastruktúráját). Bányatelek kialakítása, a kőbánya ismételt megnyitása nem javasolt. Infrastrukturális fejlesztés nem kívánatos. A területen található geológiai és régészeti lelőhely feltárást úgy kell megvalósítani, hogy az a jelölés alapjául szolgáló fajokat és élőhelyeket ne veszélyeztesse. A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely a természetközeli élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt. Erre a terület adottságai sem alkalmasak.

KE-1 kezelési egység: Sztyepprétek, félszáraz gyepek és ezek változó mértékben cserjésedő állományai

(a) A kezelési egység meghatározása:

A területen található, a jelölés alapját képező sztyepprétek és cserjésedő típusai sorolhatók ebbe a kezelési egységbe.

(b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- érintett Á-NÉR élőhelyek: köves talajú lejtősztyepppek (H3a); Lössgyepek, kötött talajú sztyepprétek (H5a); galagonyás-kökényes-borókás cserjések (P2b); taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet (OG); jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok (OC); nem őshonos fajok spontán állományai (S6); idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű fajok uralta állományok (P2c); sztyeppcserjések (M6) / érintett Natura 2000 élőhelyek: 6240 – szubpannon sztyeppék; 40A0 – szubkontinentális peripannon cserjések;
- érintett közösségi jelentőségű faj(ok): Janka-tarsóka (*Thlaspi jankae*), leánykőkörcsin (*Pulsatilla grandis*), piros kígyószisz (*Echium russicum*), sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*)
- érintett földrészlet(ek): Tarnaszentmária 036/15, 052, 053 (részben)

(c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

- A sztyepprétek megőrzése és alacsony hasznosítása (átlegeltetés) a Natura 2000 célok megvalósulását szolgálják.
- A foltokban megjelenő honos cserjék kímélete javasolt, egyfajta gyep – cserjés mozaik fenntartásával, kialakításával.
- A sztyeppréteket leginkább veszélyeztető záródás (cserjésedés, akácodosás) ellen ható kezelések.

(d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

(-) Kötelezően betartandó előírások:

A gyepterületek esetén a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet ismerteti a kötelezően betartandó földhasználati előírásokat.

(-) Önkéntesen vállalható előírások-javaslatok

Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok:

- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos. (GY14)
- Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás. (GY19)
- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. (GY27)
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell. (GY28)
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező. (GY30)
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerinti érintett NPI-gal egyeztetni kell. (GY31)
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges. (GY44)
- A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges. (GY45)

- Villanypásztor csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság írásos véleménye alapján alkalmazható. (GY57)
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68)
- Legeltethető állatfaj: kecske (GY69)
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyep állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása. (GY79)

Vadgazdálkodással kapcsolatos kezelési javaslatok:

- A területen szóró, vadetető, sózó nem létesíthető (VA03).

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Mivel a terület előrehaladott cserjésedési állapotban van, így a természetvédelmi hatóság (felügyelőség) engedélye szükséges a terület helyreállításához. Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló intézkedések (cserjésedés / záródás megakadályozása, legelőterület helyreállítása) a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok részét képezik.

- A területre betelepedett agresszív hóbagyó (*Symphoricarpus albus*) ellen nehézkes védekezni. Egyrészt állománya körül szükséges meghagyni az őshonos cserjefajokat (kökény, galagonya), így a záródó cserjés alatt, leányékolva a terjedése korlátozott lesz. Szükséges tesztelni a rendszeres vegyszeres és mechanikai kezelések hatékonyságát a fajjal kapcsolatban.
- Az akác visszaszorítására megfelelő mód az egyedek vegyszeres injektálásos kezelése, ennek technológiája ismert.

(f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely az élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

(g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A terület – természetvédelmi szempontból - legfontosabb kezelési egysége. Az élőhelyek túlnyomó részét pusztafüves lejtősztyepp alkotja, melyben meghatározó a barázdált csenkesz (*Festuca rupicola*). Rontottabb állományaiban a fenyérfű (*Botriochloa ischaemum*) jellemző, foltokban előfordul az élesmosófű (*Chrysopogon gryllus*). Nagy részén enyhébb cserjésedés jellemző (kökény, vadrózsa), míg a keleti oldalon már lényegesen zártabbak ezek (galagonya, tatárjuhar, veresgyűrűs som). Változatos megjelenésű és fajösszetételű élőhelyek, a jelölő növény- és állatfajok fő előfordulási helyei. A tervezési terület nyugati, déli és délkeleti gyepterületei/cserjései tartoznak ide. A kezelési egységben kis területen idegenhonos fajok is előfordulnak, ezek a (*Symphoricarpos rivularis*) és a fehér akác (*Robinia pseudo-acacia*).

A hegylábi gyepterületek a Mátra peremének teljes területén igen veszélyeztetettek, lévén a fenntartó művelés hiányában erősen cserjésednek, erdősülnek, így a tervezési területen a jelenlegi hiányzó fenntartó kezelés (legeltetés kis kérődzőkkel) és kaszálás a Natura 2000 célkitűzéseket, valamint a jelölő növényfajok (Janka-tarsóka, piros kígyószisz, leánykőkörörcsin) állományainak fenntartását szolgálja. A javasolt kezelési előírások a hatékonyabb gyepfenntartás technológiáját ismertetik. A cserjés, átmeneti élőhelyekre szükség van, ezért nem cél a kökényes – galagonyás cserjések teljes felszámolása a területen. Ezek mozaikos megtartása, kialakítása fontos természetvédelmi cél, hisz élőhelyei számos védett fajnak, mint pl. a kökényben is fejlődő tükrös díszbogár (*Capnodis tenebri-*

onis), vagy a kökényt fogyasztó Natura 2000 jelölő státuszú sárga gyapjaszövő (*Eriogaster catax*), ezért ebben az egységben délies kitettségekben célszerű/fontos a kökényes állományok területének 5-10 %-os visszahagyása. Ez a kezelési egység határos a szomszédos mezőgazdasági területekkel, az onnan várható gyomosodás/vegyszerezés káros hatásainak ellensúlyozására célszerű egy cserjés sáv megtartása azokkal érintkezve.

KE-2 kezelési egység: Spontán záródó fás-cserjés élőhelyek

(a) A kezelési egység meghatározása:

A tervezési terület cserjésedő, részben fásodó terület egysége sorolandó ide, mely jobbra köpenyként veszi körbe a sztyeppret állományokat. A terület 2/5 részét kitevő élőhely.

(b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- érintett Á-NÉR élőhelyek: galagonyás-kökényes-borókás cserjések (P2b); nem őshonos fajok spontán állományai (S6); őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA) / érintett Natura 2000 élőhelyek: -
- érintett közösségi jelentőségű faj(ok): -
- érintett földrészlet(ek): Tarnaszentmária 036/15 (részben)

(c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

- Javasolt mozaikos (fás – cserjés – gyepes) élőhelykomplekként kezelni a területet.
- A kőbánya ismételt megnyitása nem javasolt természetvédelmi szempontból.

(d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

(-) Kötelezően betartandó előírások:

A gyepterületek esetén a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet ismerteti a kötelezően betartandó földhasználati előírásokat.

(-) Önkéntesen vállalható előírások-javaslatok

A terület záródása következtében – bár erdőtervezett terület nem található a tervezési területen – a fásítások vonatkozásában erdőgazdálkodásra vonatkozó kezelési egységeket is meghatároztunk.

Gyepterületekre vonatkozó kezelési előírás-javaslatok:

- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos. (GY14)
- Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás. (GY19)
- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges. (GY27)
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell. (GY28)
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges. (GY29)
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező. (GY30)

- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságának be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell. (GY31)
- Legeltethető állatfaj: juh. (GY68)
- Legeltethető állatfaj: kecske (GY69)

Erdőgazdálkodással kapcsolatos kezelési javaslatok:

- A körzeti erdőtervezés során – a közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészeiben a folyamatos erdőborítást biztosító átalakító, szálaló vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés. (E03)
- Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése. (E05)
- Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése. (E06)
- Őshonos fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása. (E28)

Vadgazdálkodással kapcsolatos kezelési javaslatok:

- A területen szóró, vadetető, szózó nem létesíthető (VA03).

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az élőhelyek állapotának javítását szolgáló intézkedések (cserjésedés / fásodás megakadályozása, inváziós fajok elleni védekezés) a gazdálkodási jellegű kezelési, fenntartási javaslatok részét képezik. Az akác visszaszorításának megfelelő módja az egyedek vegyszeres injektálásos kezelése, ennek technológiája ismert.

(f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely az élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

(g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A szukcesszió ezen kezelési egységben abban a fázisban van, amikor a cserjések fajkombinációja már változatosabb (kőkény, galagonya, varjútövis benge, veresgyűrűs som) benne már megjelentek a kisebb termetű fák is (mezei szil, tatárjuhar), sőt a záródás következő fokozatát jelentő klimax fajok is (mezei juhar, csertölggy). Aljnövényzete szegényesebb az erőteljes záródás miatt, de a felnyíló kis lékekben az erdőszytepp fajok jelen vannak (pl. nagyzezerjófű (*Dictamnus albus*), tavaszi hérics (*Adonis vernalis*)). Déli részén kisebb foltban megjelent az idegenhonos, inváziós fehér akác (*Robinia pseudo-acacia*) is.

A kezelési egység területe jelenleg gyepterületi művelési ágba tartozik, ám a szukcesszió oly módon előre haladt, hogy valószínűsíthetően sem gazdasági érdek, sem természetvédelmi cél nem indokolná a terület rekonstrukcióját. Így a terület a jövőben valószínűsíthetően be lesz erdőtervezve, azaz az erdészeti hatóság nyilvántartásba veszi erdőterületként. A fentieket figyelembe véve az élőhely állapotának javítását abban látjuk, hogy már most lefektetjük a természetközeli erdőgazdálkodás Natura 2000 szempontokat is figyelembe vevő alapjait.

KE-3 kezelési egység: Anyagbánya-gödör és út

(a) A kezelési egység meghatározása:

A tervezési terület központi fekvésű egykori kőbányáját és a területre bevezető önálló ingatlanként szereplő utat határoltuk le önálló kezelési egységként.

(b) A kezelési egység megfeleltetése / Érintettség vizsgálata:

- érintett Á-NÉR élőhelyek: kőfalak pionír növényzete (I3a); Köves talajú lejtősztyepppek (H3a); galagonyás-kökényes-borókás cserjések (P2b); őshonos fafajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA); taposott gyomnövényzet és ruderális iszapnövényzet (OG); jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok (OC); üde és nedves cserjések (P2a) / érintett Natura élőhely: -
- érintett földrészletek: Tarnaszentmária 052, 053, 036/15 (részben)

(c) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

- A kőbánya ismételt megnyitása nem javasolt természetvédelmi szempontból.
- A területre bevezető út fenntartását úgy kell megvalósítani, hogy az érintkező természetes cserjések és gyepek ne sérüljenek. Felújítás során az út burkolata igazodjon a táj jellegéhez és a helyi anyagbeszerzési lehetőségekhez.

(d) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok:

(-) Kötelezően betartandó előírások:

A kivett művelési ágú, mező- és erdőgazdálkodási szempontból sem hasznosítható terület egységen jogszabályban rögzített kötelezően betartandó földhasználati előírások nincsenek.

(e) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Közösségi jelentőségű faj és élőhely megőrzése szempontjából szükséges élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok nem fogalmazhatóak meg.

(f) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok:

A kezelési egység területén olyan tevékenység, amely az élőhely területének csökkenésével jár (beépítés, új vonalas létesítmények, pl. utak kialakítása) nem javasolt.

Mivel a kezelési egységgel érintett területrészen található a Verpeléti Önkormányzat által kialakított tanösvény, így ennek fenntartására, kezelésére vonatkozó javaslatainkat itt ismertetjük:

- Ugyanakkor a terület geológiai értékeinek bemutatása indokolhatja, hogy a geológiai szelvény „láthatóságát” megteremtjük. Azaz egy olyan kontrollált, a bemutatást szolgáló kezelést kell/lehetséges végezni, hogy a szelvény látható, vizsgálható legyen. Ez a növényzet mechanikai irtásával – az adott területrészen – megoldható.
- A meglévő tanösvény nyomvonala fenntartandó, a szükséges növényzetirtási időszakokat és módokat a természetvédelmi kezelővel szükséges egyeztetni.
- Az elkopott információs táblát, a sérült korlátrészeket felújítani szükséges, ennek pénzügyi forrását elő kell teremteni. A terület megjelölése Natura 2000 hatósági táblával szükséges.

(g) A kezelési, fenntartási javaslatok indoklása:

A terület nem csupán botanikai és zoológiai értékekkel bír, de különleges geológiai sajátossággal is. A visszamaradt bányaterület idővel növényesedni kezdett. Szegélyein sziklagyepek, cserjések találhatóak, legmélyebb részein, ahol időszakosan a víz is összegyűlik egy-két fűz is található, erősebben cserjésedik mogyoróval (*Corylus avellana*), tatárjuharral (*Acer tataricum*). Ide soroljuk a terület megközelítésére szolgáló kivett művelési ágú utat is.

Speciális kezelési javaslatok nem lettek megfogalmazva. A terület különleges geológiai értéke, geológiai ritkasága, valószínűleg kismértékű veszélyeztetettsége következtében alkalmas arra, hogy rajta a korábban kialakított bemutatás történjen. A bemutató funkció fenntartásához, fejlesztéséhez határozunk meg szempontokat. A területen a biotikus természeti értékek alapvetően nem ebben a kezelési egységben összpontosulnak, így az esetlegesen felmerülő növényzet-eltávolítás – megfelelő kontroll mellett – az egyedülálló geológiai értékek bemutatása érdekében megvalósítható.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatokat a dokumentáció 3.2.1 pontjánál, az egyes kezelési egységek (KE) részletes leírásánál adtuk meg.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

Speciális fajvédelmi intézkedésekre a tervezési területen a növényfajok szempontjából nincs szükség (pl. *ex situ* szaporítás). A fajvédelmi intézkedések szorosan kapcsolódnak az élőhelyek kezelési intézkedésekhez. Az élőhelyek kedvező állapotban tartása (így pl. a gyp/legelő legeltetéssel történő hasznosítása) megfelelő az itt élő jelölő növényfajoknak (Janka-tarsóka, piros kígyószisz, leánykőkörcsin).

Hasonló mondható el a sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) esetében is, bár némi kiegészítéssel. A szegélyekben, foltokban meghagyott kékényes-galagonyás cserjések maradnak a faj élőhelyei. A cserjeirtást az előírásokat betartva kell végezni, de a lepkeállomány védelme érdekében a legoptimálisabb szeptember-október hónapokban, ugyanis a nőtény ez után petézik a cserjékre, és ha később vágjuk ki a cserjéket a petékből kikelő lárvák később elpusztulnak.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A jövőben a szukcesszió előrehaladtával, az őshonos fásszárúak részleges térnyerésével a xilofág (faanyaggal táplálkozó) bogárfajok (pl. nagy szarvasbogár, nagy hőscincér) újbóli megtelepedése várható, melyet kutatását a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) protokoll alapján (jelenlét / hiány és mennyiségi állománybecslés) javasolt elvégezni. Jelenleg kevés adatunk van a gerinctelenek több csoportjáról, így fontos feladat lesz faunisztikai és természetvédelmi szempontból a pók-, futóbogár- és egyenesszárnyú fauna felmérés, kutatása is (NBmR protokoll alapján: jelenlét / hiány és mennyiségi állománybecslés).

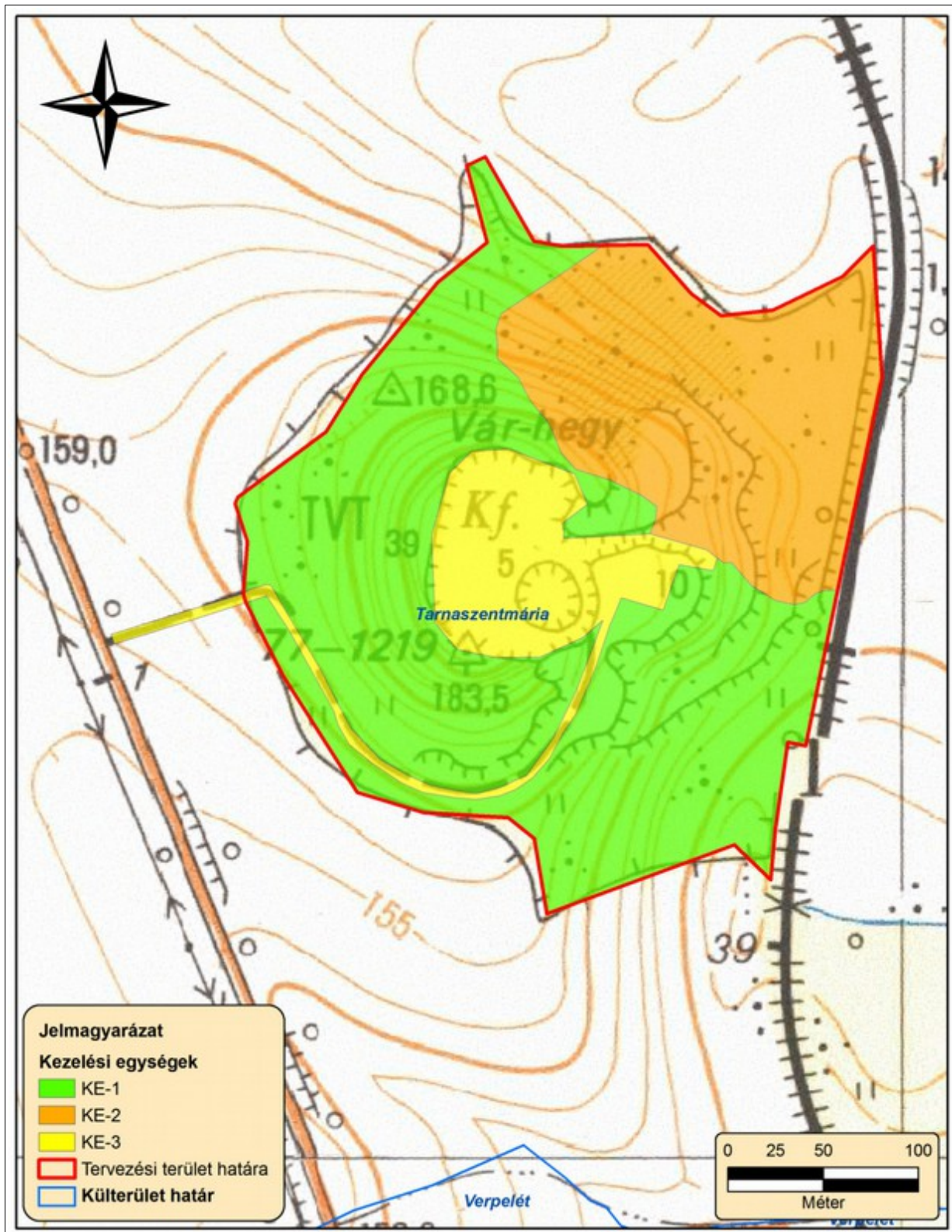
A monitorozási feladatok közül elsőbbséget élveznek a tervezési terület jelölő élőhelyeivel és fajai-val kapcsolat felmérések.

- Az élőhelyterképezés megismétlése javasolt 5 éves visszatérési idővel (NBmR protokoll alapján)
- A terület védett növényfajainak (kiemelten a jelölő státuszú Janka-tarsókára (*Thlaspi jankae*), a leánykőkörcsinre (*Pulsatilla grandis*) és piros kígyósziszre (*Echium russicum*)), gerinctelen és avifaunájának nyomon követése, kiemelt figyelemmel a kezelés (kaszálás, cser-

jeirtás) élővilágra gyakorolt hatására (NBmR protokollt, cönológiai és foltterképezési módszertant követve).

- Az idegenhonos hóbagyó (*Symphoricarpus albus*) esetében szükséges tesztelni a rendszeres vegyszeres és mechanikai kezelések hatékonyságát.
- A cserjésedés, valamint a további záródás magával hozza egyéb – a Natura 2000 területek számára is jelentős – cserjés indikátor madárfajok hosszú távú megtelepedését is, így ennek monitorozására a terület ideálisnak mondható (fészekrevír térképezés, 3 éves visszatérési idővel).

3.2.5. Mellékletek

A tervezési terület kezelési egységeit lehatároló térkép (2014)

A kezelési egységek összefoglaló táblázata (megj. a csillaggal (*) jelölt földrészletek csak részben érintik a lehatárolt kezelési egységet):

Kezelési egység kódja	Kezelési egység megnevezése	Területe (ha)	Érintett hrsz-ek
KE-1	Sztyepprétek, félszáraz gyepek és ezek változó mértékben cserjésedő állományai	4,88	Tarnaszentmária 036/15, 052, 053 (részben)
KE-2	Spontán záródó fás-cserjés élőhelyek	2,41	Tarnaszentmária 036/15 (részben)
KE-3	Anyagbánya-gödör és út	1,13	Tarnaszentmária 052, 053, 036/15 (részben)

3.3.A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

3.3.1. Agrártámogatások

A tervezési terület egésze a kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területbe tartozik, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet rendelkezései az irányadók. Helyi jelentőségű természetvédelmi területet érint a tervezési terület („Verpeléti Vár-hegy”), azonban hatályos önkormányzati rendelet és kezelési terv hiányában előírások nem lettek fogantatva.

A tervezési terület teljes egészében önkormányzati tulajdonban áll (Verpelét város tulajdona).

3.1.1. Jelenlegi működő agrártámogatási rendszer

A tervezési terület jelentős részén az elmúlt évtizedekben egyáltalán nem folyt semmiféle kezelés. Ennek hatására a másodlagos szukcesszió keretében igen erős cserjésedés és akácodosás indult meg a területen. A terület adottságai (sziklás váztalaj, a kaszálék ill. a gyepek minősége, a nagyfokú cserjésedés) rentábilis gazdálkodás folytatására nem alkalmasak. A Natura 2000 kompenzációs gyeptámogatást nem lehívható a tervezési területen. Ennek oka az, hogy a Mezőgazdasági Parcella-azonosító Rendszerben (MePAR; www.mepar.hu) az érintett fizikai blokk jelenleg nem támogatható Natura 2000 szempontjából.

Az Európai Mezőgazdasági Garancia Alapból finanszírozott minden hasznosított mezőgazdasági terület jogosult az egységes területalapú támogatásra. A hasznosított mezőgazdasági terület hazánkban a művelt szántó és gyepterületekre vonatkozik, melyek a MePAR rendszerben támogatható területként vannak nyilvántartva. Az egységes területalapú támogatás (Single Area Payment Scheme – SAPS) feltétele a terület művelésben tartása, valamint a „kölcsonös megfeleltetés” (KM) rendszerének betartása.

A gazdálkodó által az összes bejelentett területet helyes mezőgazdasági és környezeti állapotban kell tartani. A helyes mezőgazdasági és környezeti állapot előírásainak teljesítését a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal (MVH) külön megállapodás alapján az illetékes szakhatóságok bevonásával térinformatikai módszerekkel, illetve helyszíni ellenőrzés során végzi.

Az Unió csatlakozást követően hazánk támogatási rendszere a többi tagállaméhoz harmonizáltan alakult ki. Ez vonatkozik az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekre is. Az alábbiakban az egységes területalapú támogatáson felül a mező- és erdőgazdálkodás során

igénybe vehető kompenzációs jellegű kifizetéseket, illetve a környezet- és természetvédelmi célú mező- és erdőgazdálkodási támogatásokat soroljuk fel.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékéért igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések:

- Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a 128/2007. (X.31.) FVM rendelet alapján a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke jelenleg 38 EUR/ha évente. A Natura 2000 gyepekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások:

- Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető horizontális szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetők el a 61/2009. (V.14.) FVM rendelet jelenleg hatályos rendelkezései alapján.
- Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása (25/2007. (IV.17.) FVM rendelet). Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére az 1257/1999/EK tanácsi rendeletének 19-20. cikkelyei alapján. A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők hatásainak részbeni kompenzációja. A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások:

- A 33/2008. (III.27.) FVM rendelet alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

A meredek lejtőkön kialakult, mozaikos erdőössztyepp növényzet fenntartó és egyben rentábilis kezelése támogatási rendszerbe nehezen illeszthető. A területen megtermelt produktum (széna, kaszálék) gazdaságilag nem hasznosítható. A Bükki Nemzeti Park Igazgatóság által a tervezési területen megkezdett kis-léptékű, speciális természetvédelmi beavatkozásokkal kezelhető a terület (cserjések visszaszorítása, mozaikos gyep – cserjés struktúra kialakítása, inváziós fásszárúak elleni védekezés, stb.).

3.3.2. Pályázatok

A terület kicsiny mérete egyelőre nem teszi lehetővé egy komolyabb Európai Unió támogatási összeg megcélzását. A tervezési terület vonatkozásában speciális közösségi jelentőségű élőhelyekkel és fajokkal kapcsolatos természetvédelmi pályázat jelenleg nem tervezett a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság gesztorságában.

A meglévő tanösvény nyomvonalát fenntartandó, az elkopott információs táblát, a sérült korlátrészeket felújítani szükséges, ennek pénzügyi forrását pályázati forrásokból a szükséges előteremteni (pl. Zöld Forrás (civil szervezet pályázhat) vagy a helyi pályázati kiírások megjelenése esetén azok megpályázásával).

3.3.3. Egyéb

A tervezési területen a legfontosabb feladat a sztyepprétek fenntartása, a cserjés-sztyepprétek mozaikok, cserjés szegélyek kialakítása/fenntartása és az inváziós fajok elleni védelem. Az adott élőhelyfoltok viszonylag kis kiterjedése miatt ennek megvalósítása (kézi bozótirtás, sarjleverés, kaszálás) akár a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság közmunkaprogramjának igénybevételével, akár a települési közmunkaprogram, illetve a területért elkötelezettséget érző helyi önkéntesek bevonásával is megvalósítható. 2012-ben a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai, közmunkásai végeztek el egy közel 0,2 hektáros cserjés folt kitakarítását, majd ezt követően is folytak a fenntartó kezelések a területen.

Szükséges megvizsgálni, hogy a terület tulajdonosa a Verpeléti Önkormányzat a tanösvény és ennek infrastruktúrájának felújítását hogyan tudja megvalósítani (lásd pályázatokat).

3.4.A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A tervezési folyamat során a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság honlapján folyamatosan frissülő tematikus aloldalt alakítottunk ki, ahol a területekkel kapcsolatos alapinformációk mellett a (véleményezhető) egyeztetési tervdokumentációt is elérhetővé tettük pdf formátumban:

<http://bnpi.hu/naturaterv>

Eszköz típus	Alkalmazott dokumentáció	Mutatók	Időpont
Érintettek levélben és/vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	BNPI Iktatórendszer (ügyiratszám), feladást igazoló szelvényről másolat, e-mail visszaigazoló tértivevény	üisz: 34-25/3/2013 26 levél kiküldése érintetteknek + e-mail (ismert címek esetén))	.
Terepbejárás	Terepi jegyzőkönyv, résztvevők száma, fotódokumentáció	üisz: 34-25/4/2013 hitelesített jegyzőkönyv résztvevők száma: 12 fő (tulajdonos/földhasználó – 3 fő; önkormányzat – 2 fő, civil szerv. - 1; BNPI – 6 fő)	2013. 12.04.
Nyomtatott tájékoztató	A BNPI elkészített egy Natura 2000 dossziét, mely a tervezéssel és a Natura 2000 területekkel kapcsolatban számos információval látja el a célzott érintettek körét (elsősorban: gazdálkodók, földhasználók). A dossziéba elhelyeztük a hatályos Natura 2000 gyep és erdőtámogatási rendeleteket, kaszálási bejelentőket és kezelési egység kivonatós térképet az érintett földrészekkel és erdőrészekkel).	A fórumon a jelenlevőknek átadott dossziék száma (4 db)	2014.08.06.
Fórum (összes érintett)	Jelenléti ív, emlékeztető, fotódokumentáció	Üisz: 34-11/1/2014. emlékeztető	2014.08.06.
Önkormányzati közzététel	Igazolás az önkormányzat részéről	Üisz: 34-13/1/2014 megküldött tértivevények	2014.07.30.
Honlap	Elérhetősége, adatfeltöltés dátuma	www.bnpi.hu/naturaterv	2013.07.05

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

A kommunikáció címzettjei elsődlegesen a terület tulajdonosai, illetve kezelői voltak.

Célcsoport	Szervezetek, képviselő
Tulajdonos	Verpelét Város Önkormányzata
Vadgazdálkodók	Vadásztársaság (Verpeléti Vadásztársaság)
Önkormányzatok	Tarnaszentmária és Verpekét községek önkormányzata
Hatóságok	nevesítve: <ul style="list-style-type: none"> Észak-magyarországi Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség, Heves megyei Kormányhivatal Földművelésügyi Igazgatósága Heves Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság Egri Járási Hivatal Járási Földhivatala Nemzeti Környezetügyi Intézet Észak-magyarországi Kirendeltsége
Civil szervezetek, köztestületek	<ul style="list-style-type: none"> Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, 34. sz. Bükki HCS Nemzeti Agrárkamara Heves megyei Igazgatósága
Helyi lakosság	Az érintett települések lakosai

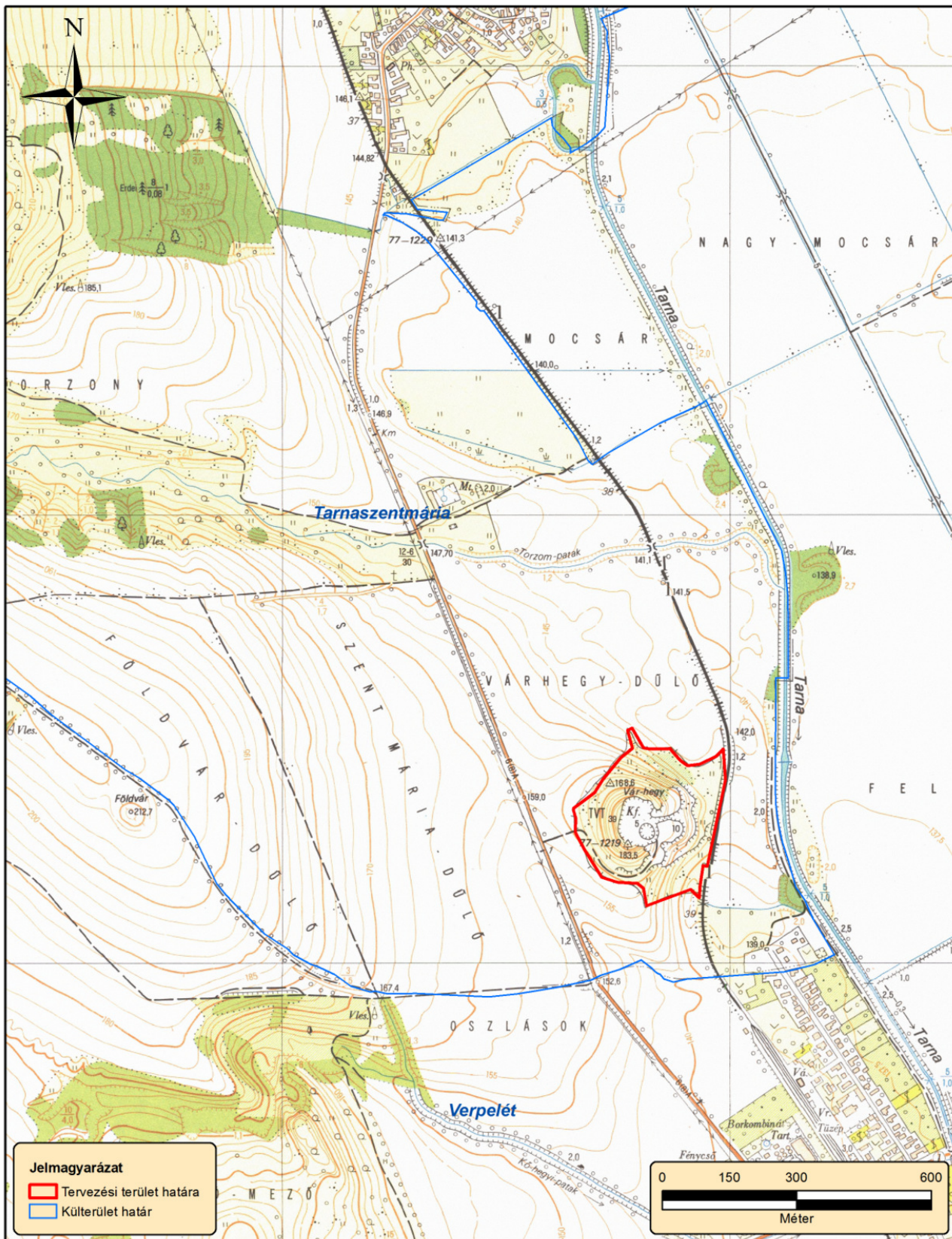
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A 3.4.2 pontnál listázott területhasználóktól, kezelőktől és civil szervezetektől írásos tervvéleményt nem kaptunk.

Az Észak-magyarországi Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség 14035-2/2014. ikt. számú levelében jelezte, hogy a fenntartási tervben foglaltakkal egyetért, annak elfogadását támogatja, azzal kapcsolatban további megjegyzést nem tett.

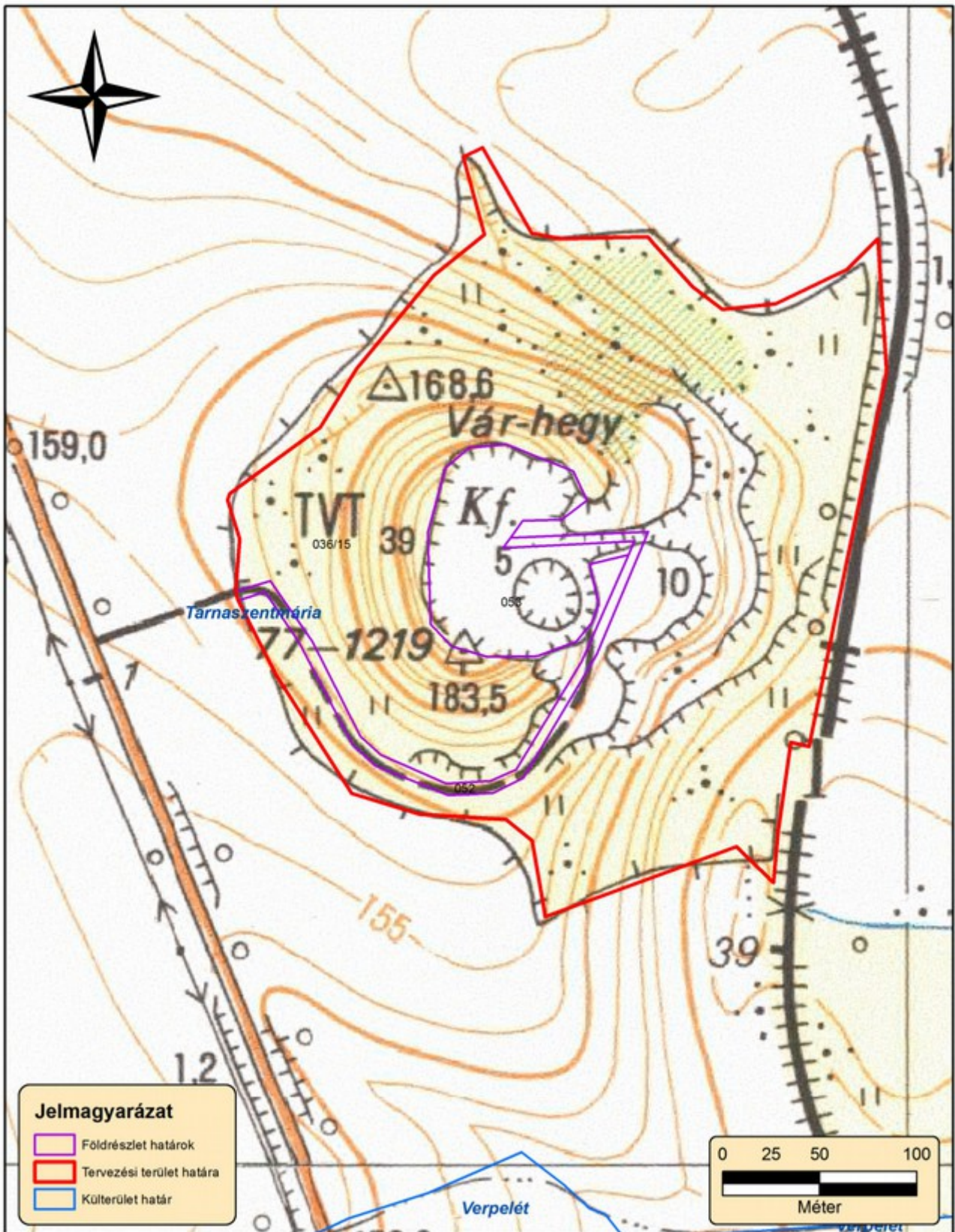
4. Térképek

- 1. ábra: A tervezési terület áttekintő térképe
- 2. ábra: A tervezési terület ingatlanvilvánítási térképe
- 3. ábra: A tervezési terület művelési ág megosztási térképe
- 4. ábra: Az országos ökológiai hálózat térképe
- 5. ábra: A tervezési terület élőhelytérképe
- 6. ábra: A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura) élőhelytérképe
- 7. ábra: Közösségi jelentőségű növényfajok térképe I. (Janka-tarsóka)
- 8. ábra: Közösségi jelentőségű növényfajok térképe II. (piros kígyószisz)
- 9. ábra: Közösségi jelentőségű növényfajok térképe III. (leánykőkörcsin)
- 10. ábra: közösségi jelentőségű állatfajok térképe I. (sárga gyapjasszövő)

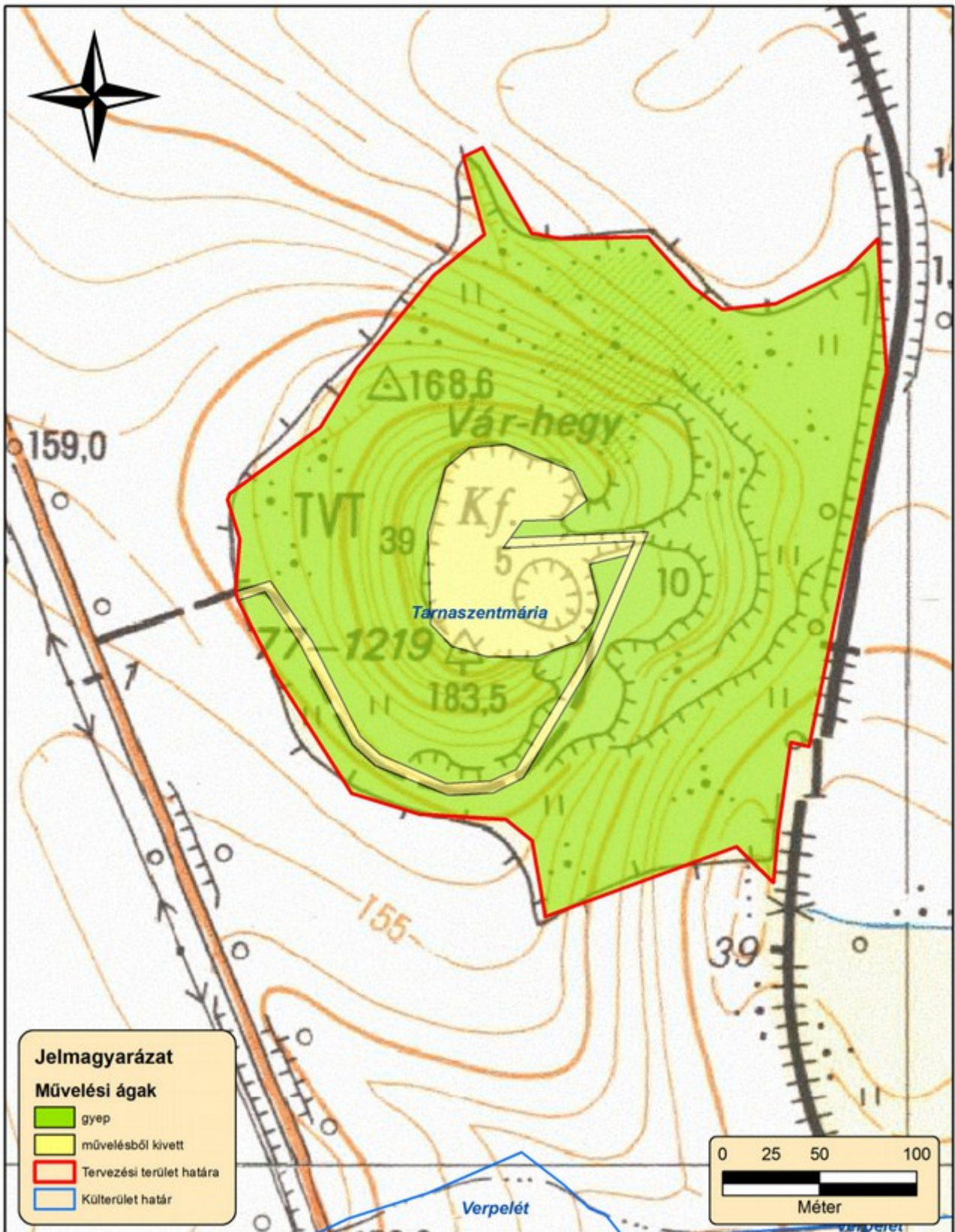

1. ábra: A tervezési terület áttekintő térképe (2014)

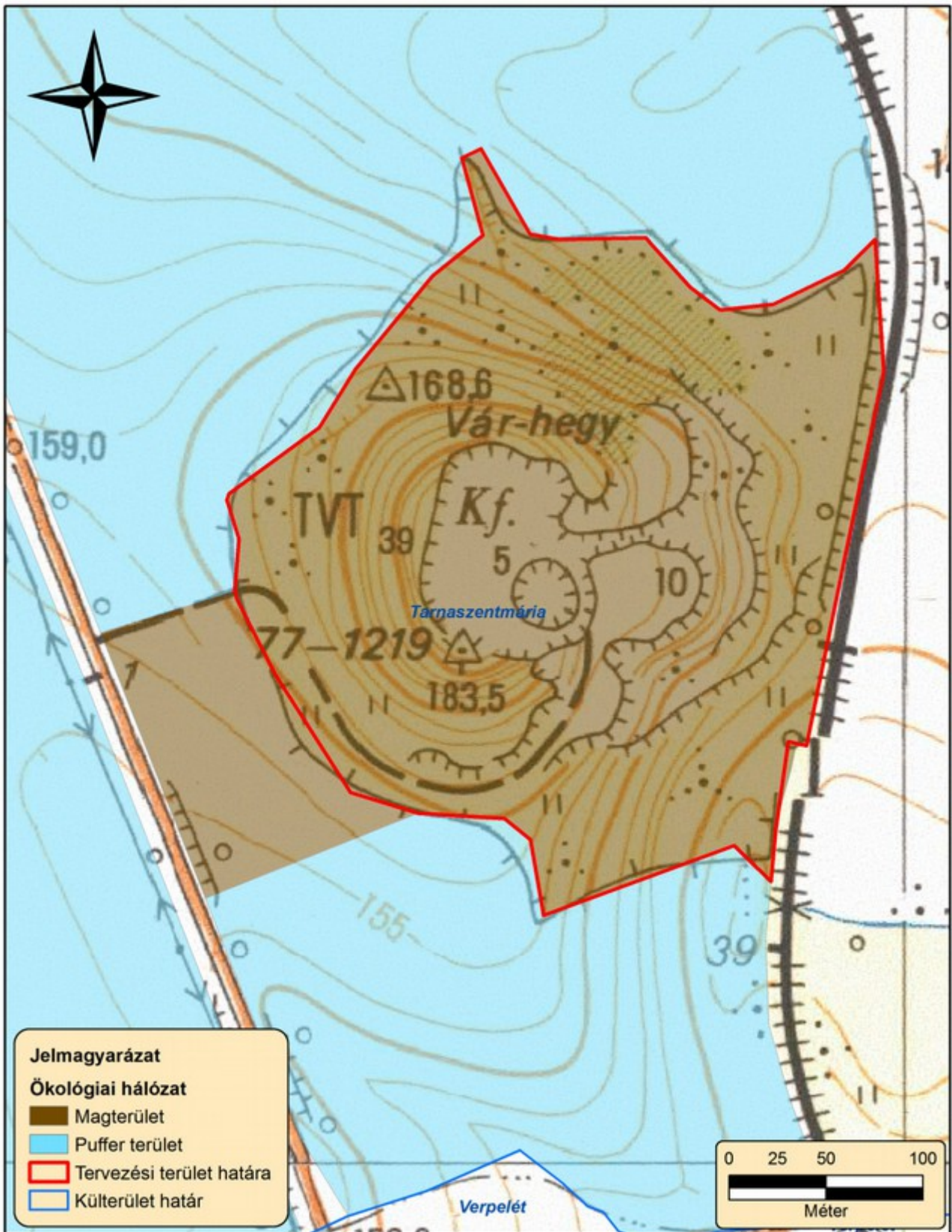

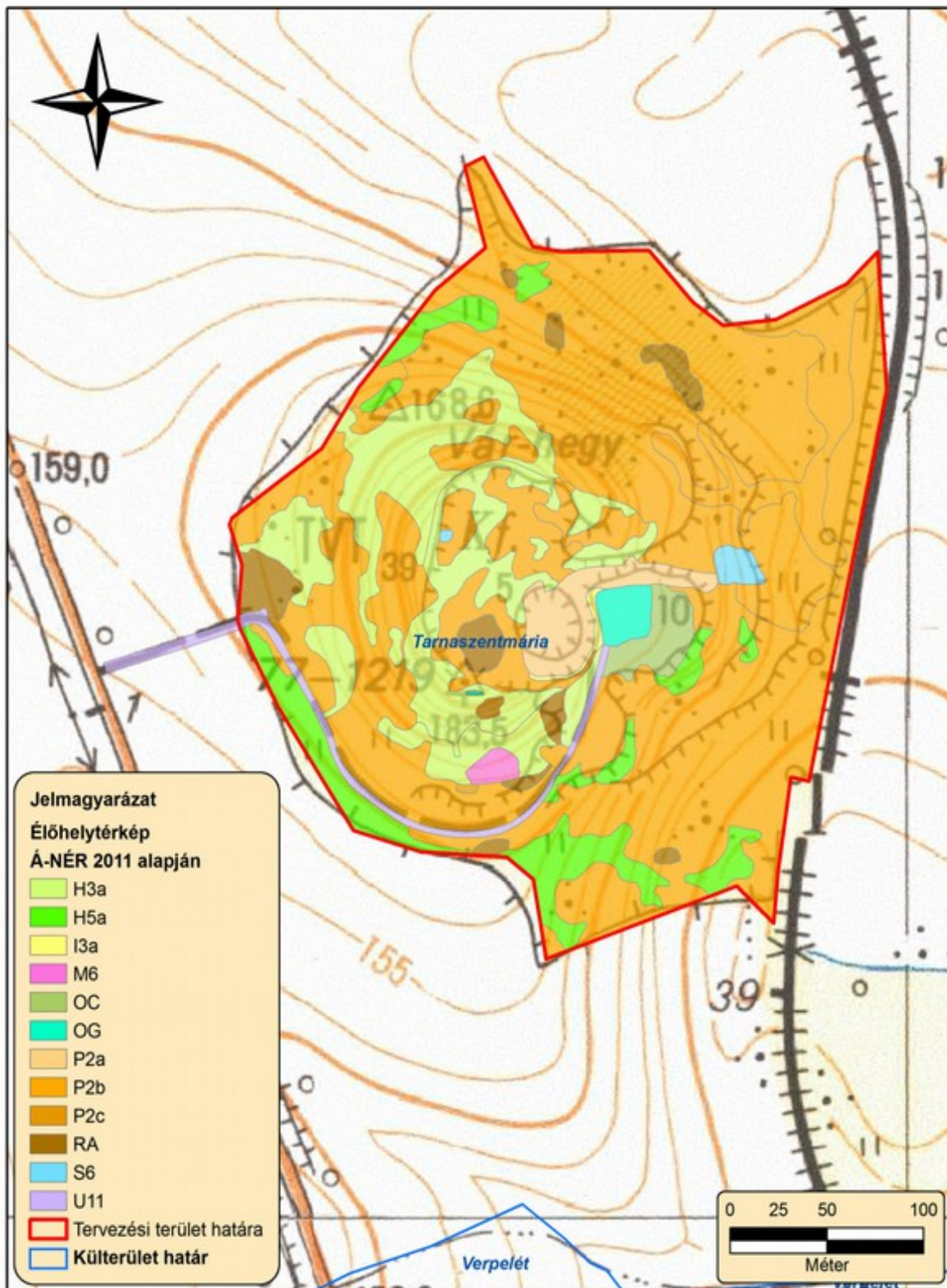
2. ábra: A tervezési terület ingatlannyilvántási térképe (2014)

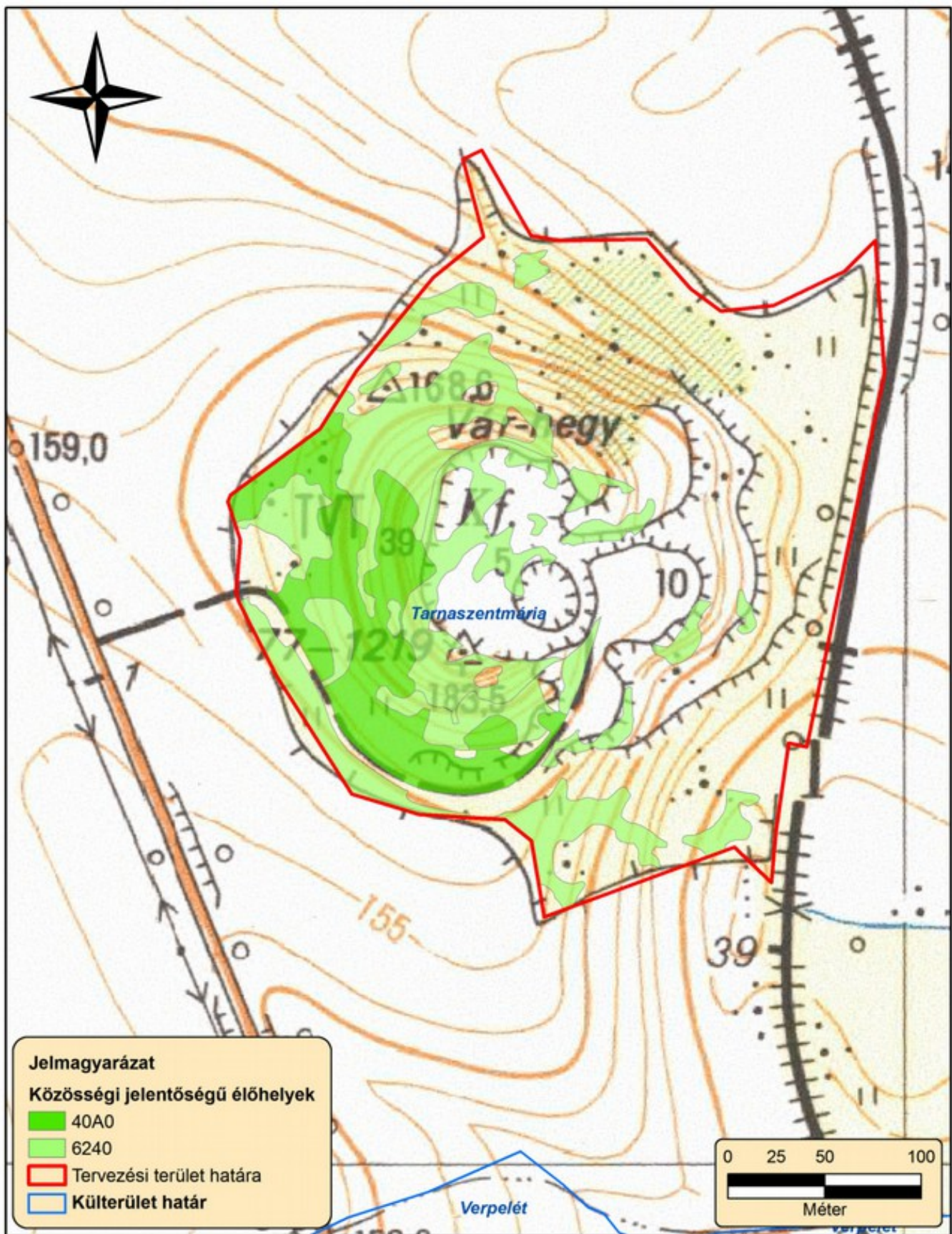
3. ábra: A tervezési terület művelési ág megosztási térképe (2014)

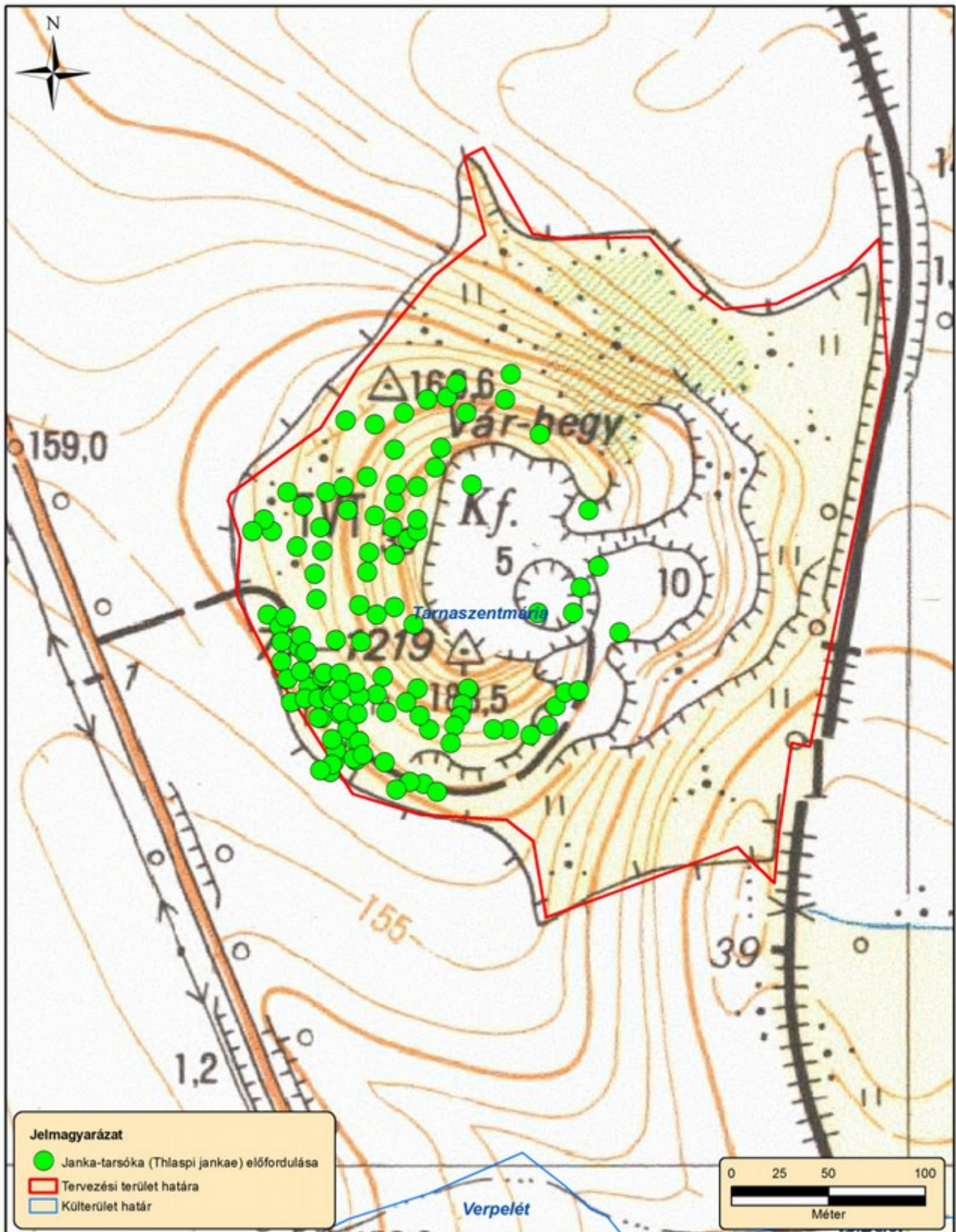
4. ábra: Az országos ökológiai hálózat térképe (2014)

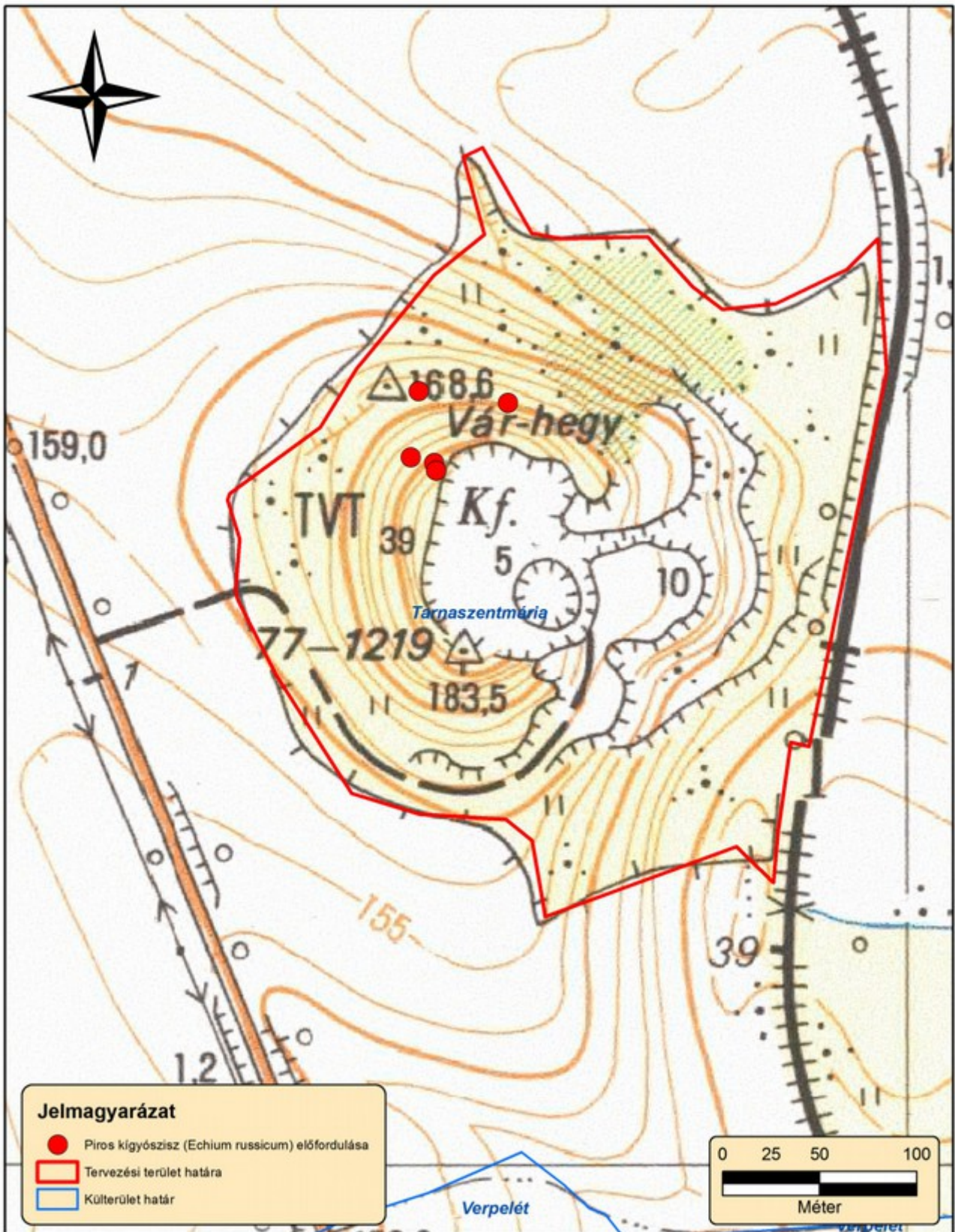
5. ábra: A tervezési terület élőhelytérképe (2014). (H3a - Köves talajú lejtősztyepp; H5a - Lössgyepek, kötött talajú sztyepprétek; I3a - Kőfalak pionír növényzete; M6 - Sztyeppcserjések; ; OC - Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek; OG - Taposott gyomnövényzet és ruderális iszapnövényzet; P2a - Üde és nedves cserjések; P2b - Galagonyás-kökényes-borókás cserjések; P2c - degenhonos cserje vagy japánkeserűfű fajok uralta állomány; RA - Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok; S6 - Nem őshonos fafajok spontán állományai; U11 - Út és vasúthálózat).

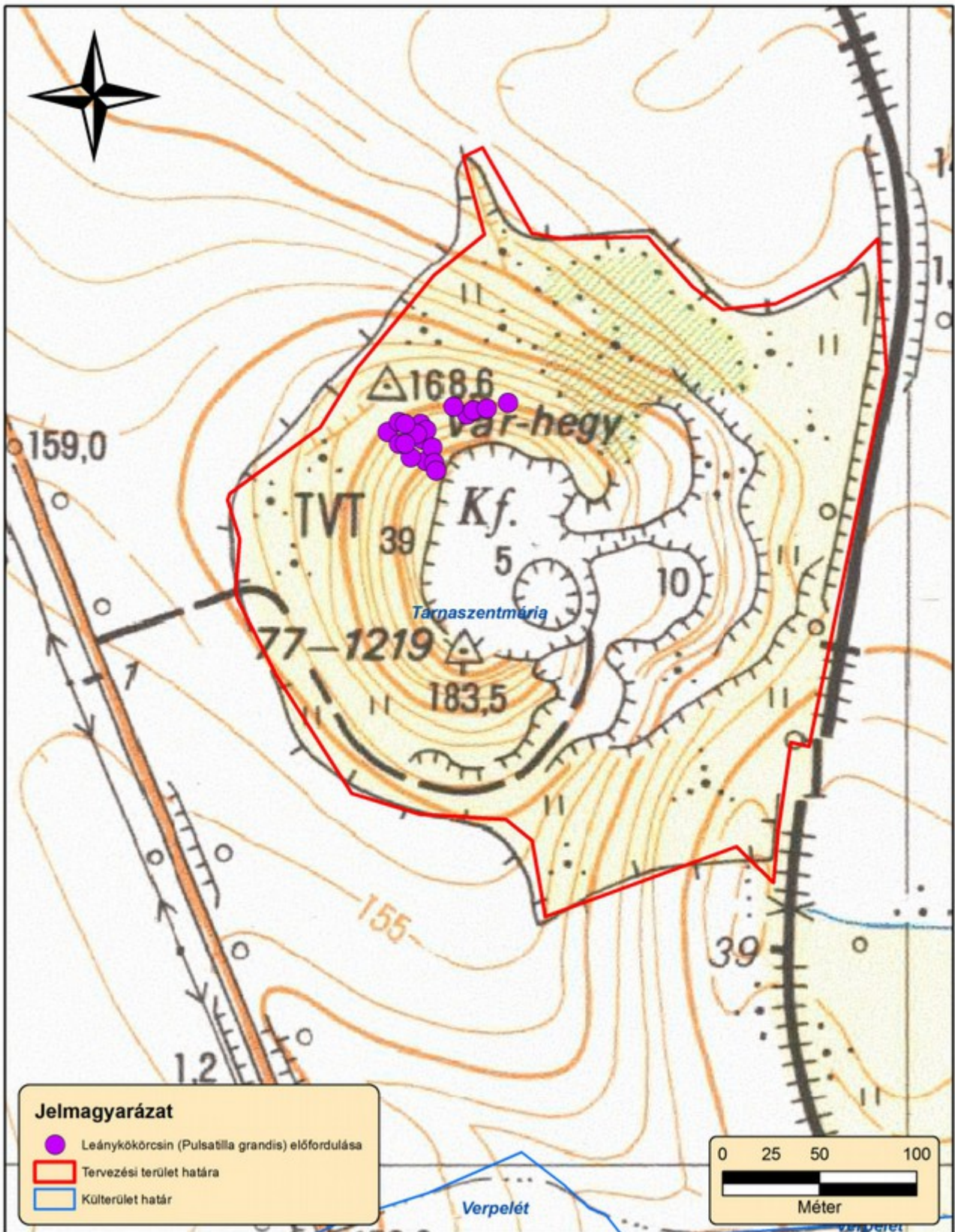
6. ábra: A tervezési terület közösségi jelentőségű (Natura) élőhelytérképe (2014). (40A0 - Szubkontinentális peripannon cserjések; 6240 - Szubpannon sztyeppék)

7. ábra: Közösségi jelentőségű növényfajok térképe I. (2014) (Janka-tarsóka)

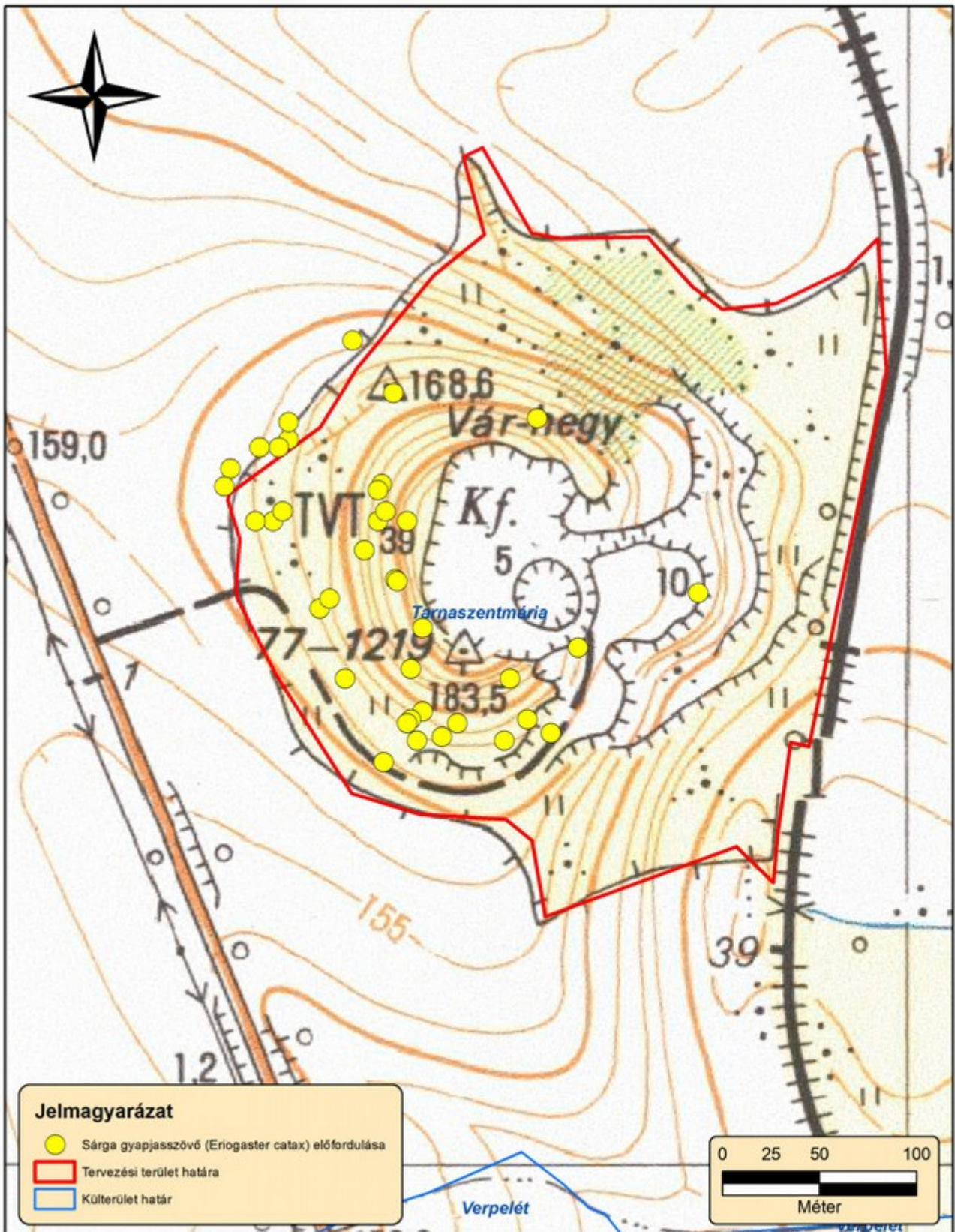

8. ábra: Közösségi jelentőségű növényfajok térképe II (2014) (piros kígyószisz)

9. ábra: Közösségi jelentőségű növényfajok térképe III. (2014) (leánykörtörcsin)

10. ábra: Közösségi jelentőségű állatfajok térképe I. (2014) (sárga gyapjasszövő)

5. Fotódokumentáció

1. kép: A vulkáni hegy megmaradt pereme, sziklás sztyepprétekkel, cserjésekkel

2. kép: Erősen becserjésedett, záródó növényzet a régi bányavágtánál

3. kép: A geológiai bemutatóhely jelenlegi képe

4. kép: Cserjeirtással helyreállított sztyepprét a hegy nyugati oldalán